

Onderwijstijd in Control een activiteit van het programma iFoV van saMBO-ICT

Verslag van de bijeenkomst op 18 oktober 2013 bij saMBO-ICT te Woerden

Aan de bijeenkomst namen deel: Pierre Veelenturf (MBO Raad), Mieke van Keulen (Kennisnet), Geert Ronduite (Inspectie voor het Onderwijs), Paul van Uffelen (saMBO-ICT), Maarten Kuiper en Bas Kruiswijk (Twynstra Gudde)

Deel 1 – inzicht in de nieuwe regels voor onderwijstijd

Het gesprek tijdens de bijeenkomst vond plaats aan de hand van vier aspecten van onderwijstijd: hoogte van de norm, wat telt als onderwijstijd, registratie over hele opleiding, toezicht en consequenties. Bij ieder van deze aspecten waren ter voorbereiding enkele vragen opgesteld. De deelnemers hebben daar tijdens de sessie hun eigen vragen aan toe kunnen voegen. Vervolgens zijn in vier rondes de geïnventariseerde vragen besproken en is een gemeenschappelijk antwoord geformuleerd. Hieronder zijn de vragen en de daarbij geformuleerde antwoorden weergegeven.

Vraag 1: Wordt bij het beoordelen van onderwijstijd gekeken naar het aanbod van onderwijs (wat is gepland), de realisatie van onderwijs (wat heeft daadwerkelijk plaatsgevonden) of de deelname van individuele studenten (aan- en afwezigheid).

Antwoord: Er wordt gekeken naar het aanbod van onderwijs zoals dat in het onderwijsprogramma is vormgegeven én naar het daadwerkelijke aanbod ervan (periode rooster). Er moet onderscheid worden gemaakt tussen vier stappen:

1. In het onderwijsplan wordt beschreven hoeveel uren begeleide onderwijstijd (BOT) wordt aangeboden in alle jaren van de opleiding.
2. Per jaar (of periode) wordt het perioderooster opgesteld, waarin het aanbod zoals beschreven in het onderwijsplan daadwerkelijk wordt ingeroosterd.
3. In het dagrooster wordt het feitelijke aanbod van onderwijs voor die dag ingepland. Afwijkingen ten opzichte van het periode rooster zijn mogelijk door bijvoorbeeld ziekte van een docent of verplichte vrije dagen.
4. Uit de aan- en afwezigheidsregistratie blijkt welke studenten wel en niet aanwezig waren bij de verschillende onderdelen van het dagrooster.

Bij de beoordeling van onderwijstijd moet gekeken worden naar het aanbod zoals beschreven in het onderwijsplan (1), de planning daarvan in het perioderooster (2) én de daadwerkelijke realisatie daarvan zoals af te lezen uit het dagrooster (3).

Een aantal aanvullende opmerkingen bij bovenstaand antwoord:

- De aan- en afwezigheid (4) van studenten moet voor andere doeleinden uiteraard wel worden geregistreerd, maar speelt geen rol in de beoordeling van onderwijstijd (behalve als dat excessief is).

- Het aanbod zoals beschreven in het onderwijsplan is leidend. Wanneer individuele switches van studenten leiden tot lagere afname van onderwijs van die individuele student hoeft daarop vanuit oogpunt van onderwijstijd geen actie op ondernomen worden. Wel is het raadzaam om verschillende opleidingen niet teveel te laten verschillen wat betreft de inzet van onderwijstijd, met name op het gebied van de programmering van BPV en BOT. Hiermee wordt voorkomen dat in bijzondere gevallen individueel switchgedrag leidt tot uiteindelijk een onvoldoende of in een verkeerde verhouding aangeboden BPV en BOT.

Vraag 2: Hoe moet de school met het oog op onderwijstijd omgaan met vrijstelling voor onderdelen van de opleiding voor individuele studenten?

Antwoord: Uitgangspunt is dat vrijstelling leidt tot een kortere opleidingsduur. Als de opleidingsduur niet verandert, zal in de plaats van het onderdeel waarvoor de student vrijstelling heeft een alternatief onderwijsaanbod (verbreding of verdieping) aangeboden moeten worden. Zo wordt gegarandeerd dat ook studenten met vrijstelling gedurende hun inschrijving op de school voldoende begeleid onderwijs volgen.

Vraag 3: Hoe moet de school met het oog op onderwijstijd omgaan met keuzedelen?

Antwoord: Als je er van uit gaat dat de keuzedelen een gelijke omvang hebben qua begeleide onderwijstijd leidt dit nooit tot problemen ten aanzien van begeleide onderwijstijd. In dat geval wordt onafhankelijk van de keuze voor specifieke keuzedelen een onderwijsprogramma aangeboden dat bestaat uit voldoende begeleide onderwijstijd. Wanneer keuzedelen wel verschillen qua begeleide onderwijstijd is het verstandig om voor de begeleide onderwijstijd uit te gaan van de kleinst mogelijk omvang, zodat alle studenten minimaal een onderwijsprogramma doorlopen dat voldoet aan de normen van onderwijstijd.

Met de herziening van de kwalificatiestructuur zijn de plannen, voor zover nu bekend, om keuzedelen landelijk te registreren en daarbij uit te gaan van een vaste omvang van 240 studiebelastingsuren per keuzedeel of een veelvoud daarvan. Daarmee blijft de omvang gelijk, ongeacht de keuze voor bepaalde keuzedelen.

Het is verstandig om keuzedelen zowel qua omvang van de begeleide onderwijstijd als BPV gelijk te houden, zodat aan de normen voor onderwijstijd wordt voldaan onafhankelijk van de keuzes die studenten maken in de keuzedelen.

Zowel in de situatie met de nieuwe, landelijk geregistreerde keuzedelen als in de huidige situatie moet uit het onderwijsplan blijken dat alle mogelijke leerroutes leiden tot voldoende aanbod van begeleide onderwijstijd.

Vraag 4: Voor welke cohorten gaan de nieuwe normen gelden?

Antwoord: De nieuwe normen gelden voor alle nieuwe cohorten. Voor BBL is dat het cohort 2013/2014 en alle daarop volgende cohorten. Voor BOL is dat het cohort 2014/2015 en alle daarop volgende cohorten.

Vraag 5: Is er een eenduidige set criteria te geven waarmee kan worden beoordeeld of een specifieke onderwijsactiviteit meetelt voor de norm van onderwijstijd?

Antwoord: Voor veel scholen bestaat er onduidelijkheid over wat wel en niet telt als begeleide onderwijstijd. De MBO Raad herkent dit en publiceert naar verwachting uiterlijk december 2013 een notitie over onderwijstijd. Op dit moment kunnen scholen uitgaan van de volgende vier algemene criteria:

- Het aanbod is beschreven en onderbouwd in het onderwijsplan en wordt ingepland in het perioderooster
- Het aanbod is gericht op behalen van eindtermen/competenties/opleiding
- Aan de hand van een dagrooster is aan te tonen dat het onderwijs daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.
- De onderwijsactiviteit vindt plaats onder verantwoordelijkheid van een bevoegd docent.

Voor informatie en inspiratie over het inzetten van ICT ondersteund onderwijs in relatie tot onderwijstijd, zie het Adviespunt Onderwijstijd
<http://www.kennisnet.nl/themas/adviespunt-onderwijstijd>.

Vraag 6: Waaruit bestaat de nu aangekondigde verruiming van de definitie van het begrip onderwijstijd?

Antwoord: De MBO Raad zal bij het opstellen van een nieuwe richtlijn voor onderwijstijd (zie beantwoording vraag 5) ook ingaan op de verruiming van onderwijstijd. Een voorbeeld van de verruiming is bijvoorbeeld het feit dat in de nieuwe situatie ook de begeleiding door een instructeur kan worden meegeteld als begeleide onderwijstijd, mits hij/zij begeleid wordt door een docent of onderwijsteam.

Vraag 7: In de nieuwe situatie is het aanbieden van voldoende onderwijstijd geen bekostigingsvoorwaarde meer en verschuift de nadruk van onderwijstijd naar kwaliteit. Moet de school verantwoording kunnen geven over onderwijstijd ook als het goede kwaliteit levert?

Antwoord: De inspectie zal het toezicht op onderwijstijd integreren met het toezicht op onderwijskwaliteit. Wanneer de kwaliteit niet op orde is zal de inspectie alsnog gaan kijken of het aantal uren onderwijstijd voldoende is. Een school zal zich dus altijd moeten kunnen verantwoorden over het aantal uren onderwijstijd dat aangeboden is. Het is mogelijk om van de urennorm af te wijken, mits is voldaan aan bepaalde voorwaarden (zie vraag 8).

Vraag 8: Aan welke voorwaarden moet een school voldoen om af te wijken van de voorgeschreven norm?

Antwoord: Wanneer een school voor een specifieke opleiding wil afwijken van de voorgeschreven norm moet in het onderwijsplan (en studiegids, OER, OOK) zijn aangegeven dat wordt afgeweken van de norm, waarom wordt afgeweken van de norm en op welke wijze de kwaliteit ook met een lagere begeleide onderwijstijd gewaarborgd is. De deelnemersraad moet vooraf instemmen met deze keuze. Ook als aan deze voorwaarden is voldaan moet de school kunnen aantonen hoeveel onderwijs daadwerkelijk is aangeboden (blijkend uit het dagrooster).

Vraag 9: Mag de realisatie van het onderwijs (blijkend uit het dagrooster) afwijken van hetgeen in het onderwijsplan en het perioderooster is afgesproken?

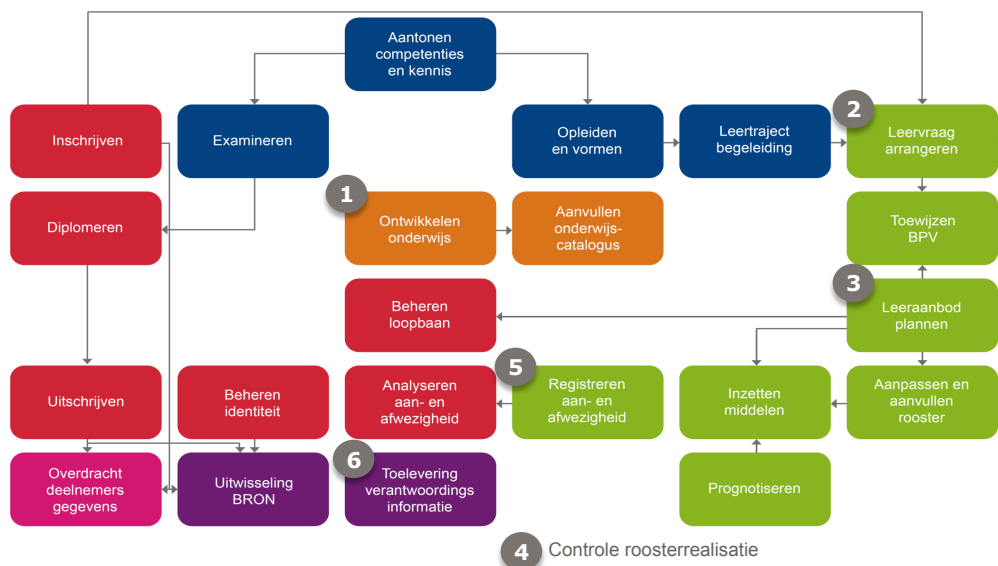
Antwoord: Nee, maar als blijkt dat de realisatie minder dan 2,5% afwijkt van hetgeen in het onderwijsplan en het perioderooster is beschreven, dan krijgt de school geen sanctie opgelegd. De afwijking wordt wel door de inspectie gerapporteerd.

Vraag 10: Wat zijn consequenties van het niet voldoen aan de normen voor begeleide onderwijstijd of BPV het niet kunnen aantonen hiervan?

Antwoord: Het onderzoek van de Inspectie voor het Onderwijs richt zich in eerste instantie op de kwaliteit van het onderwijs. Wanneer er aanwijzingen zijn dat de kwaliteit onvoldoende is, kan nader onderzoek worden ingesteld. Binnen dit nadere onderzoek wordt ook gekeken naar onderwijstijd. Als hieruit blijkt dat de normen voor onderwijstijd niet zijn gehaald dan is het mogelijk om de bekostiging voor een opleiding op te schorten of de licentie voor een opleiding in te trekken.

Deel 2 – Inventarisatie van de processen waar onderwijstijd een rol speelt

Het tweede deel van bijeenkomst had als doel te inventariseren binnen welke processen op scholen het onderwerp onderwijstijd een rol speelt. Ter voorbereiding van de bijeenkomst waren de volgende zes processen geïdentificeerd.

figuur 1, het Triple A procesmodel en de processen waar onderwijstijd een rol speelt

Tijdens het gesprek op 18 oktober hebben we deze plaat besproken en vastgesteld binnen welke processen onderwijstijd een rol speelt.

Proces	Relatie met onderwijstijd
1. Ontwikkelen onderwijs	Ja, dit proces correspondeert met het opstellen van onderwijsplan (stap 1 uit de vier stappen zoals genoemd in de beantwoording van vraag 1). In dit proces beoordeel je in hoeverre het plan voldoet en blijft voldoen aan de normen voor onderwijstijd. Denkbaar is dat jaarlijks het onderwijsplan voor een cohort kan worden bijgesteld, bijvoorbeeld op grond van ervaringen opgedaan in een 'ouder' cohort.
2. Leervragen arrangeren	Nee, het arrangeren van de leervraag is een proces gericht op de individuele leervraag van de student. Bij onderwijstijd speelt dit geen rol.
3. Leeraanbod plannen	Ja, dit proces correspondeert met het opstellen van perioderooster (stap 2 uit de vier stappen zoals genoemd in de beantwoording van vraag 1). In dit proces controleer je in hoeverre het perioderooster daadwerkelijk het onderwijsaanbod bevat, zoals beschreven in proces 1.
4. Controle roosterrealisatie	Ja, dit proces correspondeert met het controleren van het dagrooster (stap 3 uit de vier stappen zoals genoemd in de beantwoording van vraag 1). In dit proces laat je zien in hoeverre het geplande aanbod uit het perioderooster daadwerkelijk is gerealiseerd.
5. Registreren aan- en afwezigheid	Nee, het registreren van aan- en afwezigheid is gericht op de individuele student en speelt voor onderwijstijd in principe geen rol. Dit proces correspondeert met stap 4 uit

	de vier stappen zoals genoemd in de beantwoording van vraag 1.
6. Toelevering verantwoordingsinformatie	Ja, de school zal zowel voor zichzelf als voor de Inspectie voor het Onderwijs moeten kunnen laten zien dat het in control is op onderwijstijd. Met proces 1, 3 en 4 zorg je dat je in control bent. Binnen dit proces controleer je of dat ook daadwerkelijk zo is.

Nadat we hebben bekeken in welke processen onderwijstijd een rol speelt hebben we geïnventariseerd welke actoren hierbij betrokken zijn binnen scholen en welke mensen van scholen we kennen die deze rol vervullen en die we uit kunnen nodigen voor de vervolgbijeenkomst.

Proces	Actoren	Deelnemers voor bijeenkomst met scholen
1. Ontwikkelen onderwijsprogramma	Opleidingsdirecteur, opleidingsmedewerker, Onderwijskundige, Teamleider, Trajectontwikkelaar, Docent, Student	- Jos Damhuis (AOC Oost) via Arie vd Graaf - Rob Zimmers (Deltion) - Rob Mondriaan (Deltion) - Anke Visser (Netwerkschool Velp) - Klaske Smit (Rijn IJssel) - ROC Twente, Hoornbeeck (via Mieke)
2. Leervraag arrangeren		
3. Leeraanbod plannen	Roostermaker, Teamleiders, Opleidingsdirecteur, Facilitair/capaciteitsplanner	- ID College (via Maarten) - vanuit GLR en BTG (via Pierre)
4. Controle roosterrealisatie	Roostermaker, Teamleiders, Opleidingsdirecteur, P&C	- ID College (via Maarten) - via Informatiemanagers (Aventus, Noorderpoort, Mondriaan, ...)
5. Registreren aan- en afwezigheid		
6. Toeleveren verantwoordingsinformatie	Teamleiders, Opleidingsdirecteur, CvB, P&C	- via Informatiemanagers (Aventus, Noorderpoort, Mondriaan, ...)